

KAVRAMSAL MAKALE

Algılanan Partner Duyarlılığı ve Partneri Dinleme Davranışı Üzerine Bir Derleme*

Arş. Gör. Büşra Bahar BALCI, Samsun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Samsun,

e-posta: bahar.balci@samsun.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8747-5081>

Öz

Partnerlerin birbirlerine gösterdikleri anlayış, değer ve ilgi içerikli davranışlarını algılama süreçleri olarak tanımlanan algılanan partner duyarlılığının, ilişkisel ve bireysel süreçler üzerinde birçok olumlu etkisi vardır. Partneri duyarlı algılamanın bireylerin mutluluğu, ilişki işleyişi, fiziksel sağlıkları ve hatta yaşam süreleri ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Birçok olumlu çıktısı olan algılanan partner duyarlılığının partnerlere dair farklı değişkenler tarafından yordanması mümkündür. Bu derleme makalesinin amacı partnerden algılanan duyarlılık ile partnerin dinleme davranışı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda öncelikle algılanan partner duyarlılığı ile ilgili yapılan çalışmalar ardından bu kavram ile dinleme davranışını ilişkilendiren çalışmalar incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda partnerlerin dinleme davranışının algılanan partner duyarlılığı üzerinde bir etkisinin olduğu fakat bu etkinin alan yazında yeterince ele alınmadığı görülmüştür. Buradan hareketle gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

* Bu çalışma yazarın doktora tezine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Partner Duyarlılığı, Dinleme, Romantik İlişkiler.

Makale Gönderme Tarihi: 03.11.2025

Makale Kabul Tarihi: 05.01.2026

Önerilen Atıf:

Balci, B. B. (2026). Algılanan Partner Duyarlılığı ve Partneri Dinleme Davranışı Üzerine Bir Derleme, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1): 52-69.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2026, 9(1): 52-69. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2026.1620>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

A Review on Perceived Partner Responsiveness and Partner Listening Behavior

Research Assistant Büşra Bahar BALCI, Samsun University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Samsun, e-mail: bahar.balci@samsun.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8747-5081>

Abstract

Perceived partner responsiveness, defined as the processes of perceiving the understanding, value, and caring behaviors of partners towards each other, has many positive effects on relational and individual processes. It is known that perceiving one's partner as responsive is related to individuals' happiness, relationship functioning, physical health, and even their lifetime. It is possible that perceived partner responsiveness, which has numerous positive outcomes, can be predicted by various variables related to partners. The purpose of this review article is to examine the relationship between perceived partner responsiveness and the partner's listening behavior. In this context, studies on perceived partner responsiveness were examined first; then studies relating this concept to listening behavior were also examined. As a result of the examination, it was concluded that the partners' listening behavior had an impact on the perceived partner responsiveness, but this effect was not adequately addressed in the literature. Based on this, suggestions are made for future research.

Keywords: Perceived Partner Responsiveness, Listening, Romantic Relationships.

Received: 03.11.2025

Accepted: 05.01.2026

Suggested Citation:

Balci, B. B. (2026). A Review on Perceived Partner Responsiveness and Partner Listening Behavior, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(1): 52-69.

GİRİŞ

İnsanların diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurma, bu ilişkileri sürdürme ve ait olma ihtiyaçları bulunmaktadır (Baumeister ve Leary, 1995). Evrimsel olarak diğer insanlarla yakın ilişki kurmanın hayatta kalıp üremek için gerekli olan güven hissinin oluşması açısından önemi büyüktür (Hazan ve Shaver, 1994). Yakın ilişkilerin fiziksel sağlık (Slatcher ve Selçuk, 2017) ve hatta ölümlülük oranı (Robles vd., 2014) üzerinde bile önemli bir etkisi vardır. Aile ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri ve romantik ilişkiler yakın ilişkilere örnektir. Hem romantik ilişkiler hem de aile ve arkadaşlık ilişkileri üzerine çok sayıda araştırma yapılmıştır. İlişki dinamiklerine dair birçok kavram kullanılsa da özellikle romantik ilişkiler söz konusu olduğunda, algılanan partner duyarlılığının (APD¹; *perceived partner responsiveness*) önemi konusunda alan yazında fikir birliği mevcuttur (Reis vd., 2004; Reis ve Clark, 2013).

APD üzerine yazılan bu derleme makalesinde öncelikle bu kavramın tanımı, önemi, alt boyutları ve bu kavram ile ilgili modeller ele alınacaktır. Ardından kişiler arası ilişkilerin kalitesini belirleyen diğer bir değişken olan dinleme ile APD arasındaki ilişki tartışılacak ve gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulacaktır.

APD

Algılanan duyarlılık, sosyal ilişkilerin birçok türünde önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile ilişkileri (Reis vd., 2004), arkadaşlık ilişkileri (Shelton vd., 2010), doktor hasta ilişkileri (Reis vd., 2008), mentörler veya terapistler ile kurulan ilişkilerde (Itzhakov vd., 2022) duyarlılık önemlidir. Fakat algılanan duyarlılık ağırlıklı olarak romantik ilişkiler kapsamında ele alınmaktadır. APD, partnerlerin birbirlerinin en merkezdeki ve kendi benliklerini en iyi tanımlayan özelliklerine yönelik geliştirdikleri duyarlılığı algılama süreçleri olarak tanımlanmaktadır (Reis vd., 2004; Reis, 2007; Reis, 2013; Reis ve Clark, 2013). APD partnerlerin birbirlerinin ihtiyaç, amaç, değer, yatkınlık gibi özelliklerine yönelik hem dikkat geliştirmeleri hem de bu alanları aktif şekilde desteklemeleri ile oluşan bir yapıdır (Reis vd., 2004; Clark ve Lemay, 2010). Bu kavram tarif edilirken partnerlerin birbirlerinin herhangi bir özelliğine karşı değil onlar için önemli olan özelliklerine karşı geliştirdikleri duyarlılık vurgulanmaktadır (Reis, 2007). Partnere duygusal açıdan destek vermek, onu takdir etmek, ihtiyaçlarına uygun tepkilerde bulunabilmek gibi süreçler algılanan duyarlılık açısından önemlidir. Bu ve benzeri davranışlar bireylerde kendilerine ait özelliklerinin partnerleri tarafından fark edildiği ve bunlara değer verildiği algısının oluşmasına katkı sağlamaktadır.

APD'nin Önemi

Partnerden yüksek düzeyde duyarlılık algılamanın bireylerin esenliği (Selçuk vd., 2016; Taşfiliz vd., 2018), mutluluğu (Selçuk vd., 2018), stresle başa çıkma becerileri (Pierce vd., 1996), olumlu duyguları ve benlik yeterliliği (Feeney, 2004) ile olumlu yönde ilişkili olduğu bilinmektedir. Güncel bir makalede APD'nin fiziksel sağlık üzerinde çatışma ya da ilişki doyumu gibi birçok ilişki dinamiğinin ötesinde bağımsız bir etkisinin olduğu belirtilmiştir (Farrell vd., 2023). Ayrıca, partneri duyarlı algılamak bireyleri fiziksel sağlık açısından birçok olumsuz durumdan

¹ Bu makalede okuyucuyu yormamak adına “algılanan partner duyarlılığı” bir Türkçe derleme makalesinde (Kırimer-Aydınlı ve Sümer, 2020) kullanıldığı üzere kısaltılarak APD olarak kullanılmıştır.

korumaktadır. Örneğin APD'nin düşük kortizol seviyesi (Slatcher vd., 2015), düşük stres seviyesi (Beckes ve Coan, 2015), düşük kaygı, depresyon ve uyku problemleri (Selçuk vd., 2017) ve hatta düşük ölüm riski (Selçuk ve Ong, 2013) ile ilişkili olduğu da raporlanmıştır.

APD ilişkilerdeki yakınlığın oluşmasında çok önemli bir etkiye sahiptir (Reis vd., 2004; Laurenceau vd., 2005; Ruan vd., 2020). Partnerden algılanan yüksek düzeyde duyarlılığın yüksek ilişki kalitesi (Reis vd., 2004), ilişki doyumu (Gable vd., 2006; Gadassi vd., 2016), ilişki yanlısı davranışlar (Wieselquist vd., 1999), cinsel istek (Birnbbaum vd., 2016), duyguların ifade edilmesi (Ruan vd., 2020), affetme (Pansera ve La Guardia, 2012) ve sosyal destek (Maisel ve Gabel, 2009) ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Partnerlerini daha duyarlı algılayan kişiler ilişkilerinden daha fazla doyum almakta, ilişkilerine daha fazla yatırım yapmakta, kendi partnerlerine alternatif olabilecek diğer partnerleri daha düşük kalitede algılamakta ve sonuç olarak ilişkilerine daha bağlı hissetmektedirler (Segal ve Fraley, 2016).

Duyarlılığın bağlılığa ek olarak çekicilik, hoşlanma, bireysel büyüme ve güven hissinin oluşmasına katkı sağladığı bilinmektedir (Reis ve Clark, 2013). Partnerin duyarlı olarak algılanmasının olumsuz olaylar karşısında tampon etkisi gösterdiği, bir diğer ifadeyle olumsuz olayların etkisini azalttığı da bulunmuştur (Debrot vd., 2014). Örneğin APD'nin başarısızlık karşısında daha az savunmacı tutumlar gösterme ile ilişkili olduğu görülmüştür (Caprariello ve Reis, 2011). Bireylerin kendilerini anlaşılmış hissetmeleri fizyolojik semptomlarını azaltmakta (örneğin ağrı eşiklerini yükseltmekte), partnerlerine olan uzaklık hislerini azaltmakta ve yaşam doyumlarını artırmaktadır (Lun vd., 2008; Oishi vd., 2013). Yapılan araştırmalarda partneri duyarlı algılayanın davranış değişikliğine motivasyon sağlayabildiği; örneğin sigarayı bırakmayı bile yordadığı gösterilmektedir (Derrick vd., 2013; Britton vd., 2019).

Görüldüğü üzere partneri duyarlı algılamak hem bireysel hem ilişkisel olarak birçok olumlu psikolojik, duygusal ve davranışsal çıktı ile ilişkilidir. Öte yandan partneri duyarlı algılayanın öncülleri alan yazında kendine yeterince yer bulamamıştır. Algılanan partner duyarlılığın öncüllerine dair daha fazla araştırmanın yapılması yakın ilişkilerin doğasını anlamak açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple bu makalenin amacı partner duyarlılığını yordayan değişkenlerden biri olan partnerin dinleme davranışı ile APD arasındaki ilişkiye odaklanmaktır.

Alan yazında çoğunlukla duyarlılığı algılayan partner için “aktör” ve duyarlılığı gösteren partner için “partner” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir (örn. Kırmıner-Aydınlı ve Sümer, 2020). Bu makalede de benzer şekilde duyarlılığı algılayan partner için aktör; duyarlılığı algılanan partner için ise partner terimleri kullanılacaktır.

APD'nin Alt Boyutları

APD, alan yazında üç alt boyutu ile ele alınmaktadır. Bunlar anlaşılma (*understanding*), değer verilme (*validation*) ve ilgi görme (*caring*) olarak isimlendirilmektedir (Reis ve Shaver, 1988; Reis, 2007; Reis ve Gable, 2015; Taşfiliz vd., 2020).

Anlaşılma, partnerlerin birbirlerinin amaç, istek, hayal, beklenti, güçlü veya zayıf yanları ya da genel olarak kendi benlikleri ile ilgili önemli noktaları doğru şekilde anlayıp anlamadıklarını tanımlamak için kullanılır. Partnerlerin birbirlerini doğru şekilde anlamaları olumlu ilişki çıktıları (Reis ve Gable, 2015) ve yüksek ilişki kalitesi (Finkenauer vd., 2010) ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca partnerin tutumlarına aşina olmanın daha iyi kişilerarası süreçler ve fiziksel çıktılar (Reis vd., 2014) ile ilişkili olduğu da gösterilmiştir. Öte yandan partnerlerin birbirlerini olması gerektiği şekilde anlamaması koşulunda gösterilen davranış ne kadar duyarlı olursa olsun birbirlerinin gerçek ihtiyaçlarını karşılayamama riski bulunmaktadır. Bu durum partnerin duyarlı olarak algılanmasının önündeki engellerden biri olabilir. Bu sebeple anlaşılma, hem APD'nin bir boyutu

hem de diğer bir boyut olan değer verilmenin bir öncülü olarak düşünülebilir (Reis ve Shaver, 1988).

Değer verilme, partnerlerin birbirlerinin deneyimlerine ne kadar önem verdikleri ve partnerlerine ne kadar saygı duydukları olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu boyutu bir ödül mekanizması olarak düşünmek mümkündür. Çünkü aktör kendisiyle ilgili bir paylaşımda bulunduğu partnerinden gelen kabul edici geri bildirimler onun için bir ödül görevi görmektedir (Reis ve Shaver, 1988). Evliliklerdeki çatışmalar ve iletişim (Margolin vd., 1983; Gottman, 1994) ile arkadaşlık (Argyle ve Henderson, 1984) konularında yapılan çalışmalar da değer verilmenin önemine dikkat çekmiştir.

Son boyut olan ilgi görme ise partnerlerin birbirlerine ne kadar ilgi ve şefkat gösterdiklerini anlatmak için kullanılır. İlgi görmenin içerisinde partnerin tek başına karşılayamayacağı ihtiyaçların karşılanması yer almaktadır (Reis ve Clark, 2013). Partnerin, aktörün bir başarısı ya da mutluluğu karşısında hevesli ve olumlu bir şekilde karşılık vermesi, aktörün kötü bir davranışının hoşgörülmesi, affetme ve fedakarlık gösterme ilgi boyutunun farklı bağlamlardaki görülme şekilleridir (Rusbult vd., 1991; Whitton vd., 2002; Gable vd., 2004; Rusbult vd., 2005; Gable ve Reis, 2010). Bu boyut aynı zamanda yakın ilişkilerin şefkatli bir içeriği olması gerektiğine dair sahip olduğumuz beklenti ile de uyumludur (Reis ve Shaver, 1988).

Sonuç olarak partnerlerin duyarlı olarak algılanma süreci bir partnerin diğerini anlama, ona değer verme ve ilgi gösterme eylemlerini içermelidir. Bu eylemlerin sonucunda da partneri tarafından ne kadar duyarlı olduğunun kararı verilir.

Bağlanma Kuramı ve APD

İnsan yavruları henüz olgunlaşmadan dünyaya geldikleri için hayatta kalmaları birilerinin onlara bakım vermesine ve onların ihtiyaçlarını karşılamasına bağlıdır (Hazan ve Shaver, 1994). Yaşamın ilk yıllarından itibaren bize bakım verenlerin ihtiyaçlarımıza ne kadar duyarlı olduğunun hayatta kalmamıza ek olarak psikolojik, duygusal ve davranışsal çıktıları vardır. Ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarına gösterdikleri duyarlılık çocukların ebeveynlerine ne kadar uyum sağlayacakları konusunda önemli bir belirleyicidir (Maccoby ve Martin, 1983; Parpal ve Maccoby, 1985).

Bağlanma Kuramına göre bir bebeğin her tür ihtiyacına yönelik bakım vereninin gösterdiği duyarlılık bebek için çok önemlidir (Bowlby, 1988; Mikulincer ve Shaver, 2007). Bebekler bakım verenlerinden ihtiyaç duydukları bakımı alabilmek için onlara fiziksel ve duygusal olarak yakın olmak isterler. Bu yakınlık güven hissinin oluşması açısından oldukça önemlidir. Bakım verenlerin bebeklerin ihtiyaçlarına duyarlı olup olmadığına bağlı olarak da bebeklerin zihinsel temsilleri (içsel modelleri) oluşmaktadır. Bu zihinsel temsiller dünya ve diğer insanlar ile ilgili sahip olduğumuz şemalardır. Bakım verenler bebeklerin ihtiyaçlarına tutarlı bir şekilde duyarlı davranabilir, bir duyarlı bir duyarsız davranabilir ya da tutarlı bir şekilde duyarsız davranabilir. Bu davranış örüntüleriyle sık sık karşılaşan bebeklerin zihninde bir ihtiyaçları olduğunda yanlarında güvenebilecekleri birini bulacaklarına ya da bulamayacaklarına dair temsiller oluşmaya başlar. Bu temsiller hem dünyada kurduğumuz ilk ilişki olan ebeveyn çocuk ilişkisinde hem de ilerleyen yıllardaki arkadaşlık ve romantik ilişkilerde kendini göstermektedir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bağlanma Kuramı kapsamında güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma stilleri tanımlanmıştır. Güvenli bağlanmanın oluşabilmesi ve çocuğun hem kendine hem de çevresindeki diğer insanlara dair bilişsel şemalarının gelişebilmesi için bakım verenin duyarlılığına ihtiyaç duyulmaktadır (Dix, 1991; Reis vd., 2004). Yukarıda belirtildiği üzere bakım

veren çocuğa farklı şekillerde tepki verebilir. Bunlardan ilki bakım verenin çocuğa tutarlı bir şekilde duyarlı davranmasıdır. Bu tarz davranış örüntüleri çocukta güvenli bağlanmanın oluşmasına yardımcı olabilir. Güvenli bağlanmada çocuk bakım verenden ayrıldığı zaman strese girse de yeniden buluştuklarında kolayca sakinleşir. Öte yandan bakım veren çocuğa bazen duyarlı bazen duyarsız davranabilir. Bu tarz bir davranış örüntüsü de çocukta kaygılı bağlanma stiline oluşmasına zemin hazırlayabilir. Bağlanma kaygısı yüksek olan çocuklar bakım verenden ayrıldıklarında kaygı ve öfke hissederler ve sakinleşmeleri uzun zaman alır. Bakım verenin gösterebileceği bir diğer davranış ise çocuğa tutarlı bir şekilde duyarsız davranmaktır. Bu davranış örüntüsü de çocukta kaçınan bağlanma stiline oluşmasına sebebiyet verebilir. Bağlanma kaçınması yüksek olan çocuklar bakım verenleri ile ayrıldıklarında önemseymiyormuş gibi görünerek dikkatlerini başka tarafa yöneltmeye çalışırlar (Ainsworth vd., 1978).

Bakım veren ile çocuk arasındaki bu ilişkinin bir benzeri yetişkinlik döneminde romantik partnerler arasında yaşanmaktadır. Yetişkinlik dönemlerinde güvenli bağlanma stiline yakın olan (bağlanma kaygısı veya kaçınması düşük olan) bireyler partnerleriyle daha kolay yakınlık kurarken bağlanma kaygısı ya da kaçınması yüksek olan bireyler yakınlık kurma konusunda tedirginlik hissedebilirler. Bağlanma kaygısı yüksek olan bireyler sıklıkla partnerlerinin kendilerini sevmeyeceğini ve terk edileceklerini düşünürken bağlanma kaçınması yüksek olan bireyler partnerlerinin kendileriyle kurduğu yakınlıktan rahatsızlık duyabilirler (Hazan ve Shaver, 1987; Simpson, 1990). Bebek ile bakım veren arasındaki ilişki tek yönlü; yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki ise karşılıklı olduğu için birbirlerine göre farklılıkları bulunsa da (Hazan ve Shaver, 1994) yetişkinlikte romantik partnerden algılanan duyarlılık ile yaşamın ilk yıllarında bakım verenden algıladığımız duyarlılık benzer örüntüler göstermektedir. Bebeklikte bakım verenin duyarlılığı bizi hayatta tutarken yetişkinlikte partnerimizin duyarlı olması da yüksek ilişki doyumundan (Gable vd., 2006) düşük ölüm riskine (Selçuk ve Ong, 2013) kadar birçok olumlu etkiye sahiptir.

APD ile İlgili Modeller

Yakınlık Süreci Modeli

APD, temelini Reis ve Shaver (1988) tarafından geliştirilen Yakınlık Süreci Modeli'nden almaktadır. Bu modele göre yakınlık süreci aktörün kendisiyle ilgili önemli bir bilgiyi partneri ile paylaşması ile başlar. Bu durum, sosyal psikoloji alan yazınında kendini açma olarak adlandırılır (Cozby, 1973). Bu modelde kendini açma davranış, söz veya ifadelerle aktörün kendi benliğiyle ilgili önemli bir şeyi partneri ile paylaşması olarak tanımlanır. Bu paylaşım sözel olarak yapılabileceği gibi yüz ifadesi, ses tonu ve duruş kullanılarak sözel olmayan kanallar aracılığıyla veya davranışlarla da gerçekleştirilebilir. Dinleyici rolündeki partner, kendisine aktörden gelen bilgiyi kendi algısal süzgecinden geçirerek yorumlar ve bir tepki verir. Aktör ise partnerinin tepkisini kendi algısal bakış açısı ile değerlendirdikten sonra onun ne kadar duyarlı olduğuna karar verir. Modele adını veren yakınlık da bu etkileşimin sonucunda oluşur.

Kendini açma davranışı harici durumlar da partnerin duyarlı algılanmasına katkı sağlayabilir. Çiftlerin bir anlaşmazlık yaşamaları, bir partnerin geleceğe dair umutları ile ilgili tartışmaları veya beraber gelecek planı yapmaları bu durumlara örnektir (Reis ve Gable, 2015). Bunlara ek olarak, bireysel farklılıklar, aktör ve partnerlerin özellikleri veya ilişkisel faktörler de partnerin duyarlılığının algılanmasında etkili olabilir (Kırimer-Aydınlı ve Sümer, 2020). Aktörün yaptığı paylaşım ve partnerin verdiği tepki, bireylerin kendi amaç, motivasyon, korku ve ihtiyaçlarından bağımsız değildir. Ayrıca partnerlerin davranışları sadece kendilerinin bireysel özelliklerinden değil aynı zamanda aktörlerin davranışlarından da etkilenir (Reis ve Clark, 2013). APD

kişilerarası bir süreç olsa da bireylerin içsel süreçlerinden etkilenen ve aynı zamanda bu içsel süreçleri etkileyen bir yapıdır (Reis ve Gable, 2015). Dolayısıyla hem algılanan duyarlılık hem de paylaşım yapan partnere verilen tepkiler bireysel özelliklerden ayrı değerlendirilmemelidir.

Bu modelin geliştirildiği 1980'li yıllardan sonra bu alanda çok sayıda araştırma yapılarak bu model çeşitli düzenlemeler geçirmiş (Selçuk vd., 2018) ve yeni modeller geliştirilmiştir. Bu modellerden biri Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli (Lemay ve Clark, 2015), diğeri ise Duyarlılık Modeli'dir (Reis ve Gable, 2015).

Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli

Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli Lemay ve Clark (2015) tarafından geliştirilmiştir. Bu modele göre partnerin gerçek duyarlılığı, APD'nin bir kısmını açıklar fakat tamamını açıklayan tek faktör değildir. Aktörün partnere olan bağlanma isteği APD'yi hem doğrudan hem de dolaylı olarak yordamaktadır. Buna göre partnere bağlanma isteği yanlı bilişsel süreçlerin oluşmasını, yanlı bilişsel süreçler de partnerin duyarlı algılanmasını etkilemektedir. İlişkilerdeki partnere bağlanma isteği farklı şekillerde davranışa dökülebilir. Partnerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik güçlü bir istek, yakın ilişkiye başlama ya da ilişkiyi sürdürme isteği, ilişkiye yüksek bağlılık ve partnerle ilgili olumlu değerlendirmeler yapma bunlara örnektir (Rusbult ve Buunk, 1993; Murray vd., 2000; Mills vd., 2004). Bu sebeple bireylerin partnerlerinin duyarlı olduğuna dair bir algıları oluşmaktadır. Bu algılar oluşurken bireyler partnerlerinin duyarlı olduğuna ilişkin ipuçlarına daha fazla dikkat etme, bunları daha çok hatırlama ve yanlı bir şekilde yorumlama süreçlerini kullanıyor olabilirler. Dolayısıyla APD'nin birçok farklı kaynaktan beslendiğini söylemek mümkündür.

Bu modele göre partnerin gerçek davranışından bağımsız olarak aktör, partneri gerçekte olduğundan daha duyarlı algılama eğilimindedir. Aktörün algılarının olumlu yönde motive olmuş algılar olduğu; bunların olumlu yanılsamalar olarak da adlandırıldığı ve ilişkideki olumlu çıktılar ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Lemay ve Clark, 2015). Bu durum partneri idealize etme davranışı ile de tutarlı görünmektedir. Çiftlerin bağımsız gözlemciler tarafından gözlemlendikleri çalışmalarda partnerlerin birbirlerini gerçekte olduklarından daha olumlu değerlendirdikleri bulunmuştur (Niehuis vd., 2011).

Duyarlılığı algılama sürecinde olumlu yanılsamalara ve partneri idealize etmeye ek olarak bireylerin kendi duyarlılıklarını karşı tarafa yansıtmaya eğiliminde oldukları da görülmektedir (Lemay ve Clark, 2008). Ayrıca aktörlerin kendi duyarlılıklarının ve partnerlerine gösterdikleri desteğin partnerlerinden algıladıkları duyarlılık için önemli bir gösterge olduğu; ve kendi duyarlılıklarını hatırlamada zorluk yaşarlarsa algıladıkları duyarlılığın da düştüğü bulunmuştur (Lemay vd., 2007). Aktörün partnere verdiği değer, partnerin duyarlılığı ile ilgili anıları konusunda yanlı olmasına da sebep olmaktadır. APD'nin partnerlerle geçmiş yaşantılardan etkilendiği ve bu yaşantıları da aktörün kendi filtresinden geçerek hatırladığı raporlanmıştır (Lemay ve Neal, 2013).

Sonuç olarak partnerin duyarlı algılanmasının yordayıcılarından bir tanesinin aktörün bu yönde motive olmuş algıları olduğu görülmektedir. Fakat partneri duyarlı algılamada partnerin gerçekte sergilediği davranışların önemli olduğu da bilinmektedir.

Duyarlılık Modeli

Duyarlılık Modeli, Reis ve Gable (2015) tarafından geliştirilmiştir. Bu modele göre öncelikle partnerin aktörü anlama, ona değer verme ve ilgi gösterme yönünde bir niyetinin olması

gerekmektedir. Sonra partnerin bu niyetini davranışa dökmesi beklenmektedir. Bu süreç başarılı bir şekilde tamamlanırsa da partnerin davranışları, aktörün hem kişisel hem de ilişkisel çıktılarına olumlu etkilemektedir. Buna ek olarak modelde aktörün ihtiyaç, amaç ve isteklerinin kendisinin algıladığı duyarlılığı; partnerin ihtiyaç, amaç ve isteklerinin ise kendisinin niyetini ve sergileyeceği duyarlılığı etkilediği öne sürülmektedir.

Modelde asıl vurgu bütün APD çalışmalarında olduğu gibi aktörün algısı üzerinde olsa da (Reis ve Gable, 2015) bir önceki modelden farklı olarak Duyarlılık Modeli partnerin süreçteki etkilerine dikkat çekmektedir (Kırimer-Aydınlı ve Sümer, 2020). Bu modelde partnerin hangi koşullarda duyarsız algılanacağı da belirtilmiştir. Bunlar partnerin duyarlı olması gereken bir durumu fark edememesi, partnerin bu durumu fark etmesi fakat bir eylemde bulunmaması, partnerin bir eylemde bulunması fakat bu eylemin aktöre iletilmesi için eksik kalması ve son olarak yeterince duyarlı davranışlar sergilense de aktörün partneri duyarlı olarak yorumlayamaması olabilir. Görüldüğü üzere sadece partnerin duyarlı algılanmasında değil aynı zamanda duyarsız algılanmasında da aktörün algısal süreçlerine ek olarak partnerin sergilediği davranışların önemi büyüktür. Türkiye’de yapılan bir çalışmada partnerden algılanan duyarsızlığın ilişki doyumu ve partner desteğini olumsuz yönde yordadığı gösterilmiştir (Kahya ve Karanfil, 2023).

Sonuç olarak Duyarlılık Modeli, partnerin duyarlı ya da duyarsız algılanma sürecinin ikili bir süreç olduğunu; partnerlerin eş zamanlı olarak birbirlerini etkilediklerini ve geçmiş yaşantıların da gelecek yaşantıları etkileme potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir (Reis ve Gable, 2015).

Modellerin Değerlendirilmesi

Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli partnerin duyarlı algılanmasında gerçek davranışların önemli olduğunu söyler fakat vurgusu aktörün algısı üzerindedir. Duyarlılık Modeli aktörün algısının önemine dikkat çeker fakat vurgusu partnerin niyeti ve davranışları üzerindedir. Alan yazındaki araştırmaların sonuçları ise bizi APD’nin yordanmasında her iki sürecin de -hem aktörün algıları hem de partnerin gerçek davranışları- etkili olduğu sonucuna götürmektedir (Reis vd., 2004; Fletcher ve Kerr, 2010; Reis ve Clark, 2013; Lemay ve Clark, 2015; Reis ve Gable, 2015). Dolayısıyla her iki partnerin de dahil olduğu çift çalışmaları yapmak önemlidir. Fakat alan yazında aktör ve partnerin bireysel özellikleri ve davranışlarını bir arada test eden araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bunun sebebi çift çalışmalarında veri toplama ve istatistiksel analiz süreçlerinin kendine has zorlukları olması olabilir. Öte yandan çift çalışmaları bize partner etkisini (*partner effect*) test etme şansı vermektedir. Partner etkisi kısaca bir kişinin partneri tarafından nasıl etkilendiği olarak tanımlanabilir (Cook ve Kenny, 2005). Bu etkilerin test edilmesi yakın ilişkilerdeki karşılıklı etkileşimin gözlemlenmesi açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple çift çalışmalarının yürütülmesi alan yazını zenginleştirme potansiyeline sahiptir.

Öte yandan birçok araştırmada aktörün bireysel özellikleri ve algısının etkisi test edilmişken partnerin davranışlarının yeterince test edilmediği görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli, Duyarlılık Modeli’ne göre daha çok test edilmiştir. Bazı derleme makalelerinde bu iki modeldeki değişkenlerin bir arada ele alınması gerektiği önerilmektedir (Reis ve Gable, 2015; Kırimer-Aydınlı ve Sümer, 2020). Özellikle Partner Duyarlılığına Yönelik Motive Algılar Modeli’ndeki aktörün bağlılık düzeyi ve partneri yanılgılamasına zemin hazırlayan faktörler ile; Duyarlılık Modeli’ndeki partnerin ihtiyaç, hedef, beklenti, niyet ve davranışlarının bir arada test edilmesinin gerekliliği öne sürülmüştür (Kırimer-Aydınlı ve Sümer, 2020). Bu gereklilik ilişkilerdeki karşılıklı etkileşim literatürü tarafından da desteklenmektedir. Sadece aktörün deneyimine odaklanmak yerine partnerin tepkisinin

değerlendirilmesi de ilişkiler ile ilgili çıkarım yapılırken göz önünde bulundurulmalıdır (Kelley vd., 1983).

Aktörün partnerini az veya çok duyarlı algılaması ile ilişkili olabilecek birçok bireysel faktör bulunmaktadır. Bağlanma örüntüleri, bireylerin öz saygı seviyeleri ya da reddedilme duyarlılıkları bu faktörlere örnektir (Reis vd., 2004). Öte yandan partnerlerin bazı davranışları da algılanan duyarlılığı etkileyebilir. Partnerin de kendisini açması ve nazik davranması bunlara örnektir. Güncel bir makalede romantik ilişkilerdeki 5 davranışın (şefkatli dokunuş, minnettarlık gösterme, kabul etme, ilişkiye yatırım yapma ve güçlü hissetme) partnerlerin duyarlılığına dair güven veren işaretler olduğu belirtilmiştir (Murray, 2023). Fakat partnerin duyarlı algılanmasında etkili olabilecek ve araştırmalarda yeterince ele alınmayan bazı değişkenler de bulunmaktadır. Son yıllarda bazı araştırmacılar (örn. Itzhakov vd., 2022) partnerin aktörü dinleme davranışının algılanan duyarlılık üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir.

Dinleme ve Algılanan Partner Duyarlılığı

Reis ve arkadaşları (2004) APD'yi ilişkilerin merkezinde konumlandırırken aynı zamanda duyarlı dinlemenin etkili bir iletişimin özelliği olduğunu ve yakınlığın oluşmasında kritik bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Partnerin aktöre destek, bakım ve değer verme içeren bir tepki göstermesi gerektiğini de eklemişlerdir. Maisel ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan bir çalışmada ise duyarlı partner davranışları sıralanmıştır. Soru sormak, aktörün söylediklerini başka sözcüklerle yeniden anlatmak veya özetlemek duyarlı partner davranışlarından bazılarıdır. Her iki çalışmada da dinleme ile ilgili değişkenlerin algılanan duyarlılıkta önemli olduğu ve araştırmaların bu değişkenlere odaklanması gerektiği önerilmiştir. Fakat şu anki alan yazın incelendiğinde partnerin dinleme davranışı ile algılanan duyarlılığı arasındaki ilişkinin yeterince incelenmediği görülmektedir.

Bu iki temel metnin yayınlanmasından yıllar sonra Itzhakov ve arkadaşları (2022) tarafından yazılan bir derleme makalesinde partnerin dinleme davranışının, ilişkilerdeki duyarlılığın algılanması için sahip olduğu öneme yeniden dikkat çekilmiştir. Yazarların yüksek kaliteli dinleme (*high-quality listening*) olarak adlandırdıkları bir sürecin algılanan duyarlılığın hem o anda hem de boylamsal olarak artırılması için önemli bir bileşen olduğu öne sürülmüştür. Bu iki kavram arasındaki bağlantının yeterince açıklanmadığı da ifade edilmiştir.

Dinleme, iyi sosyal ilişkiler için gereken bir özellik ve sosyal bir davranıştır (Rogers, 1962). Dinlemenin iş ilişkilerinde, ebeveyn çocuk ilişkilerinde, bir anlaşmazlığın yaşandığı herhangi bir ilişkide olduğu gibi romantik ilişkilerde de ele alınması gerekmektedir (Itzhakov vd., 2022). İyi bir dinleyici olmanın partnerler üzerinde olumlu etkileri vardır. Yüksek kaliteli dinleme dikkat, anlama ve olumlu niyet olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Kluger ve Itzhakov, 2022). Dikkat, partnerin dikkatini dağıtan şeylerden uzaklaşarak aktöre odaklanması iken anlama, partnerin, aktörün zihinsel ve duygusal durumunu yeterince iyi anlayıp anlamadığı olarak tanımlanır. Bunlara ek olarak partnerin aktöre karşı olumlu bir niyetinin olması da beklenir. Burada yüksek kaliteli dinleme ile ilgili kavramlardan bir tanesi olan aktif dinlemenin de tanımını yapmak yararlı olacaktır. Aktif dinleme, karşıdaki kişiyi dinlerken alınan mesajları yeniden ifade etme ve sorular sorma gibi sözel davranışlara ek olarak sözel olmayan kanalları da kullanarak iletişime katılım gösterme olarak kavramsallaştırılabilir (Weger vd., 2014). Yüksek kaliteli dinlemenin aktif dinlemenin göstergelerini de kapsadığı düşünülebilir.

Yüksek kaliteli dinleme ve APD'nin alt boyutları birbirine benzemektedir. Her ikisi de anlama, saygı ve karşıdaki kişiye ilgi gösterme ile ilişkilidir (Itzhakov vd., 2022). Bireylerin kendilerini gerçekten dinlenilmiş hissetmelerinin birçok olumlu çıktısı vardır. Dinlenildiğini düşünen

bireylerin sosyal kaygıları, savunmacı davranışları ve farklı gruplara yönelik önyargıları azalırken; farkındalıkları, içgörüler, otonomi hisleri, esenlikleri, yaratıcılıkları ve bilişsel sağlamlıkları artmaktadır (Itzhakov vd., 2017; Itzhakov vd., 2020; Itzhakov ve Weinstein, 2021; Salinas vd., 2021; Weinstein vd., 2021; Curhan vd., 2022). Yüksek kaliteli dinleme sergileyen partnerler aktörlere kendilerine karşılık verildiğini hissettirirken bir yandan da partnerin sergilediği dinleme davranışı kendisinin ait olma ihtiyacını da karşılayabilir (Hackenbracht ve Gasper, 2013). Partner stresliyen onu dikkatli bir şekilde dinlemek, daha iyi başa çıkma becerileri ve daha yüksek ilişki doyumu ile ilişkilendirilmişken; partneri yeterince dikkatli bir şekilde dinlememek, daha fazla problem odaklı başa çıkma ve negatif başa çıkma stilleri ile ilişkilendirilmiştir. (Kuhn vd., 2018). Partneri anlayışlı bir şekilde dinlemek, mizahı kullanmak ve verilen değeri ifade etmek ilişki doyumunu artırmaktadır (Walker vd., 2024). Hem romantik ilişkiler hem de aile ve arkadaşlık ilişkilerinde yüksek kaliteli dinlemenin olumlu sosyal motivasyonlar ve dinleyen ve konuşan kişi için algılanan ilişkisel değeri artırdığı bilinmektedir (Lemay vd., 2023). İyi bir dinleyici olmak genel olarak diğer insanlar üzerinde etkili olma ile de ilişkilendirilmiştir (Ames vd., 2012).

Öte yandan partneri ihmal ederek, ona düşmanca karşılık vererek ya da sahte davranışlar sergileyerek iyi bir dinleyici olmanın tersi davranışlar da gösterilebilir. Bu davranışları sergileyen bireyler genellikle karşılarındaki kişinin konuşmasının bitmesini beklemeden sözünü kesme ve ilgisiz sorular sorma gibi sözel davranışlar gösterebilirler. Buna ek olarak partnerleri ile ilgilenmedikleri belli olacak şekilde yüz mimikleri ve beden duruşları ile sözel olmayan kanalları da kullanabilirler (Itzhakov vd., 2022). Bu tür davranışlar ilişki dinamiklerini olumsuz etkilemektedir. Örneğin birey kendisi ile ilgili güzel bir gelişme paylaştığında partnerinin gösterdiği olumsuz tepki veya olumlu ama pasif tepki düşük ilişki kalitesiyle ilişkilidir (Gable vd., 2004). Öte yandan partnerlerden biri yıkıcı bir şekilde davrandığında ve diğer partner de kendini kapattığında hem algılanan partner duyarlılığı hem de ilişki doyumunun düştüğü görülmüştür (Sasaki ve Overall, 2021). Genel olarak partnerlerini eleştiren ve onaylamayan bireylerin daha az destekleyici olarak algılandıkları bulunmuştur (Overall vd., 2010).

Refoua ve Rafaeli (2023) dinlemenin, duyarlılığın algılanması için önemli bir basamak olan ihtiyaçların karşılanması noktasında kritik olduğunu dile getirmişlerdir. Öte yandan dinleme partnerin duyarlı algılanması için tek başına yeterli değildir, paylaşım yapan partnere gerçekten dinlendiğinin ve anlaşıldığının hissettirilmesi de gerekmektedir (Arican-Dinc ve Gable, 2023). Benzer şekilde dinleme her ne kadar APD için bir öncül olsa da dinlemenin olmadığı bazı bağlamlarda da (bireylerin partnerlerine uzun süredir istedikleri bir hediyeyi almaları gibi) partnerin duyarlı olarak algılanması mümkündür (Itzhakov ve Reis, 2023).

APD ile ilgili temel metinlerde partnerin hangi davranışlarının aktörün algılayacağı duyarlılıkta kilit nokta olduğu belirtilmemiştir (Reis ve Shaver, 1988). Öte yandan partnerin duyarlı algılanma sürecinin birçok farklı kaynaktan beslenebileceği ve dinlemenin de bu kaynaklardan biri olabileceği ifade edilmiştir (Reis vd., 2004). Bu sebeple gelecek araştırmalarda dinleme ile APD arasındaki ilişkinin incelenmesi önemli olacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu makalenin amacı yakın ilişkilerin önemli bir bileşeni olan ve çıktılarıyla alan yazında sıklıkla ele alınan algılanan partner duyarlılığının yordayıcıları ile ilgili yapılan tartışmalara katkı vermektir. Bu bağlamda algılanan partner duyarlılığı ve partnerin dinleme davranışı arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Bu makale kapsamında öncelikle APD ile ilgili geliştirilen modeller incelenmiş ve araştırma bulguları sunulmuştur. Bu modellerin ve araştırmaların önerileri

ışığında alan yazında partnerin dinleme davranışının diğer değişkenlere kıyasla daha az incelendiği vurgulanarak gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

APD, kavramsal olarak algıyı ön plana koymaktadır. Partnerinin duyarlı olup olmadığının değerlendirmesini yapan bireyler için kendi özellikleri, ihtiyaçları, hedefleri, yanlılıkları ve istekleri önemli belirleyicilerdir. Öte yandan partnerlerin davranışlarının da algılanan duyarlılığı etkilediği bilinmektedir. Partnerlerin sergiledikleri davranışların APD üzerindeki etkisini test eden araştırmalar bu etkiyi destekleyecek niteliktedir (örn. Debrot vd., 2012). Fakat partner davranışlarının APD üzerindeki etkisi sınırlı bir çerçevede tartışılmıştır. Ayrıca her iki partnerin dahil olduğu araştırmalar hem APD hem de diğer ilişki dinamikleri konusunda bize daha fazla bulgu sunmaktadır (Gadassi vd., 2016; O'Neill vd., 2020; Pauw vd., 2021, Stanton vd., 2021; Tosyalı ve Harma, 2021; Vaillancourt-Morel vd., 2021).

APD ile ilişkili olabilecek değişkenlerden biri partnerin dinleme davranışdır. Bireylerin partnerlerini dikkatlerini yönelterek, anlamaya çalışarak ve saygı duyarak dinlemelerinin algılanan duyarlılığı önemli ölçüde artırdığı düşünülmektedir (Itzhakov vd., 2022). Fakat yapılan incelemede bu ilişkiyi doğrudan test eden bir araştırmaya rastlanmamıştır. Gelecekte özellikle deneysel desenler kullanılarak bireylerin partnerleri tarafından gerçekten dinlenildikleri ve dinlenilmedikleri koşullarda APD'nin değişimi incelenebilir.

Romantik ilişkilerin en önemli kavramlarından biri olan APD'yi anlamak ilişkilere dair büyük resmi görmek açısından önemlidir. Reis ve meslektaşları (2004) APD'nin farklı değişkenlerden beslenebileceğini belirtmişlerdir. Bu değişkenler aktöre, partnere veya ilişkiye dair değişkenler olabilir. Bu makale kapsamında görece daha az ele alınan bir değişkenin olası etkileri tartışılmıştır. Bu değişkenin gelecek araştırmalarda incelenmesi alan yazını zenginleştirme potansiyeline sahiptir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., and Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Ames, D., Maissen, L. B., and Brockner, J. (2012). The role of listening in interpersonal influence. *Journal of Research in Personality*, 46(3), 345–349. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.01.010>

Arican-Dinc, B., and Gable, S. L. (2023). Responsiveness in romantic partners' interactions. *Current Opinion in Psychology*, 53, 101652. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101652>

Argyle, M., and Henderson, M. (1984). The rules of friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1(2), 211–237. <https://doi.org/10.1177/0265407584012005>

Baumeister, R. F., and Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.

- Beckes, L., and Coan, J. A. (2015). The distress-relief dynamic in attachment bonding, (Editör) V. Zayas and C. Hazan.: *Bases of adult attachment içinde* (ss. 11-33) Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-9622-9_2
- Birnbaum, G. E., Reis, H. T., Mizrahi, M., Kanat-Maymon, Y., Sass, O., and Granovski-Milner, C. (2016). Intimately connected: The importance of partner responsiveness for experiencing sexual desire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 111(4), 530-546. <https://doi.org/10.1037/pspi0000069>
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Britton, M., Haddad, S., and Derrick, J. L. (2019). Perceived partner responsiveness predicts smoking cessation in single-smoker couples. *Addictive Behaviors*, 88, 122-128. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.08.026>
- Caprariello, P. A., and Reis, H. T. (2011). Perceived partner responsiveness minimizes defensive reactions to failure. *Social Psychological and Personality Science*, 2(4), 365-372. <https://doi.org/10.1177/1948550610391914>
- Clark, M. S., and Lemay, Jr., E. P. (2010). Close relationships, (Editör) S. T. Fiske, D. T. Gilbert and G. Lindzey.: *Handbook of social psychology içinde* (5. baskı., c. 2, ss. 898-940). Wiley.
- Cook, W. L., and Kenny, D. A. (2005). The Actor-Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101-109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>
- Cozby, P. C. (1973). Self-disclosure: A literature review. *Psychological Bulletin*, 79(2), 73-91. <https://doi.org/10.1037/h0033950>
- Curhan, J. R., Overbeck, J. R., Cho, Y., Zhang, T., and Yang, Y. (2022). Silence is golden: Extended silence, deliberative mindset, and value creation in negotiation. *Journal of Applied Psychology*, 107(1), 78-94. <https://doi.org/10.1037/apl0000877>
- Debrot, A., Cook, W. L., Perrez, M., and Horn, A. B. (2012). Deeds matter: Daily enacted responsiveness and intimacy in couples' daily lives. *Journal of Family Psychology*, 26(4), 617-627. <https://doi.org/10.1037/a0028666>
- Debrot, A., Schoebi, D., Perrez, M., and Horn, A. B. (2014). Stroking your beloved one's white bear: Responsive touch by the romantic partner buffers the negative effect of thought suppression on daily mood. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(1), 75-97. <https://doi.org/10.1521/jscp.2014.33.1.75>
- Derrick, J. L., Leonard, K. E., and Homish, G. G. (2013). Perceived partner responsiveness predicts decreases in smoking during the first nine years of marriage. *Nicotine & Tobacco Research*, 15(9), 1528-1536. <https://doi.org/10.1093/ntr/ntt011>
- Dix, T. (1991). The affective organization of parenting: Adaptive and maladaptive processes. *Psychological Bulletin*, 110(1), 3-25. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.110.1.3>
- Farrell, A. K., Stimpel, A. L., Stanton, S. C. E., and Slatcher, R. B. (2023). Relationship quality and physical health: Responsiveness as an active ingredient predicting health across the lifespan. *Current Opinion in Psychology*, 52, 101628. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101628>
- Feeney, B. C. (2004). A secure base: Responsive support of goal strivings and exploration in adult intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(5), 631-648. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.5.631>

- Finkenauer, C., Wijngaards-De Meij, L., Reis, H. T., and Rusbult, C. E. (2010). The importance of seeing what is not there: A quasi-signal detection analysis of positive and negative behavior in newlywed couples. *Personal Relationships*, 17(4), 615-633. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01300.x>
- Fletcher, G. J. O., and Kerr, P. S. G. (2010). Through the eyes of love: Reality and illusion in intimate relationships. *Psychological Bulletin*, 136(4), 627-658. <https://doi.org/10.1037/a0019792>
- Gable, S. L., Gonzaga, G. C., and Strachman, A. (2006). Will you be there for me when things go right? Supportive responses to positive event disclosures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 904-917. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.5.904>
- Gable, S. L., and Reis, H. T. (2010). Good news! Capitalizing on positive events in an interpersonal context, (Editör) M. P. Zanna.: *Advances in experimental social psychology* içinde (c. 42, ss. 195–257). Elsevier Academic Press.
- Gable, S. L., Reis, H. T., Impett, E. A., and Asher, E. R. (2004). What do you do when things go right? The intrapersonal and interpersonal benefits of sharing positive events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(2), 228–245. doi: 10.1037/0022-3514.87.2.228.
- Gadassi, R., Bar-Nahum, L. E., Newhouse, S., Anderson, R., Heiman, J. R., Rafaeli, E., and Janssen, E. (2016). Perceived partner responsiveness mediates the association between sexual and marital satisfaction: A daily diary study in newlywed couples. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 109-120. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0448-2>
- Gottman, J. M. (1994). *What Predicts Divorce? The Relationship Between Marital Processes and Marital Outcomes*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Hackenbracht, J., and Gasper, K. (2013). I'm all ears: The need to belong motivates listening to emotional disclosure. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(5), 915-921. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2013.03.014>
- Hazan, C., and Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hazan, C., and Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- Itzchakov, G., Kluger, A. N., and Castro, D. R. (2017). I am aware of my inconsistencies but can tolerate them: The effect of high quality listening on speakers' attitude ambivalence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 43(1), 105-120. <https://doi.org/10.1177/0146167216675339>
- Itzchakov, G., and Reis, H. T. (2023). Listening and perceived responsiveness: Unveiling the significance and exploring crucial research endeavors. *Current Opinion in Psychology*, 53, 101662. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101662>
- Itzchakov, G., Reis, H. T., and Weinstein, N. (2022). How to foster perceived partner responsiveness: High-quality listening is key. *Social and Personality Psychology Compass*, 16(1), e12648.
- Itzchakov, G., and Weinstein, N. (2021). High-quality listening supports speakers' autonomy and self-esteem when discussing prejudice. *Human Communication Research*, 47(3), 248–283. <https://doi.org/10.1093/hcr/hqab003>
- Itzchakov, G., Weinstein, N., Legate, N., and Amar, M. (2020). Can high quality listening predict lower speakers' prejudiced attitudes? *Journal of Experimental Social Psychology*, 91, 104022. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2020.104022>

- Kahya, Y. ve Karanfil, D. (2023). Algılanan Duyarlılık-Duyarsızlık Ölçeğinin romantik ilişkiler bağlamında Türkçeye uyarlama çalışması. *Nesne*, 11(27), 80-97. DOI: 10.7816/nesne-11-27-06
- Kelley, H. H., Berscheid, E., Christensen, A., Harvey, J. H., Huston, T. L., Levinger, G., McClintock, E., Peplau, L. A., and Peterson, D. R. (1983). Analyzing close relationships. *İçinde Close relationships* (ss. 20-67). New York: Freeman.
- Kırimer-Aydınlı, F. ve Sümer, N. (2020). Bireysel ve ilişkisel bağlamda algılanan partner duyarlılığı: Derleme çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(46). <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120201201m000024>
- Kluger, A. N., and Itzhakov, G. (2022). The power of listening at work. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 9(1), 121-146. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-012420-091013>
- Kuhn, R., Bradbury, T. N., Nussbeck, F. W., and Bodenmann, G. (2018). The power of listening: Lending an ear to the partner during dyadic coping conversations. *Journal of Family Psychology*, 32(6), 762-772. <https://doi.org/10.1037/fam0000421>
- Laurenceau, J.-P., Barrett, L. F., and Rovine, M. J. (2005). The interpersonal process model of intimacy in marriage: A daily-diary and multilevel modeling approach. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 314-323. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.314>
- Lemay Jr, E. P., and Clark, M. S. (2008). How the head liberates the heart: projection of communal responsiveness guides relationship promotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(4), 647-671. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.4.647>
- Lemay, E. P., and Clark, M. S. (2015). Motivated cognition in relationships. *Current Opinion in Psychology*, 1, 72-75. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2014.11.002>
- Lemay, E. P., Clark, M. S., and Feeney, B. C. (2007). Projection of responsiveness to needs and the construction of satisfying communal relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(5), 834-853. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.5.834>
- Lemay, E. P., and Neal, A. M. (2013). The wishful memory of interpersonal responsiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(4), 653-672. <https://doi.org/10.1037/a0030422>
- Lemay, E. P., Le, B. M., and Clark, M. S. (2023). Listening and the pursuit of communal relationships. *Current Opinion in Psychology*, 52, 101611. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101611>
- Lun, J., Kesebir, S., and Oishi, S. (2008). On feeling understood and feeling well: The role of interdependence. *Journal of Research in Personality*, 42(6), 1623-1628. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2008.06.009>
- Maccoby, E. E., and Martin, J. A. (1983). *Socialization in the context of the family: Parent-child interaction*, (Editör) P. H. Mussen ve E. M. Hetherington, *Handbook of child psychology: Vbl 4. Socialization, personality, and social development* içinde (ss. 1-101). Wiley.
- Maisel, N. C., and Gable, S. L. (2009). The paradox of received social support: The importance of responsiveness. *Psychological Science*, 20(8), 928-932. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2009.02388.x>
- Maisel, N. C., Gable, S. L., and Strachman, A. (2008). Responsive behaviors in good times and in bad. *Personal Relationships*, 15(3), 317-338. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2008.00201.x>

- Margolin, G., Talovic, S., and Weinstein, C. D. (1983). Areas of Change Questionnaire: A practical approach to marital assessment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51(6), 920–931. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.51.6.920>
- Mikulincer, M., and Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press.
- Mills, J., Clark, M. S., Ford, T. E., and Johnson, M. (2004). Measurement of communal strength. *Personal Relationships*, 11(2), 213-230. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00079.x>
- Murray, S. L. (2023). Regulating relationship risk: Partner responsiveness as a safety signal. *Current Opinion in Psychology*, 50, 101582. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101582>
- Murray, S. L., Holmes, J. G., and Griffin, D. W. (2000). Self-esteem and the quest for felt security: How perceived regard regulates attachment processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(3), 478-498. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.3.478>
- Niehuis, S., Lee, K.-H., Reifman, A., Swenson, A., and Hunsaker, S. (2011). Idealization and Disillusionment in Intimate Relationships: A review of theory, method, and research. *Journal of Family Theory & Review*, 3(4), 273-302. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2011.00100.x>
- Oishi, S., Schiller, J., and Gross, E. B. (2013). Felt understanding and misunderstanding affect the perception of pain, slant, and distance. *Social Psychological and Personality Science*, 4(3), 259-266. <https://doi.org/10.1177/1948550612453469>
- O'Neill, A. S., Mohr, C. D., Bodner, T. E., and Hammer, L. B. (2020). Perceived partner responsiveness, pain, and sleep: A dyadic study of military-connected couples. *Health Psychology*, 39(12), 1089-1099. <https://doi.org/10.1037/hea0001035>
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., and Simpson, J. A. (2010). Helping Each Other Grow: Romantic Partner Support, Self-Improvement, and Relationship Quality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(11), 1496–1513. <https://doi.org/10.1177/0146167210383045>
- Pansera, C., and La Guardia, J. (2012). The role of sincere amends and perceived partner responsiveness in forgiveness. *Personal Relationships*, 19(4), 696-711. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2011.01386.x>
- Parpal, M., and Maccoby, E. E. (1985). Maternal responsiveness and subsequent child compliance. *Child Development*, 56(5), 1326-1334. <https://doi.org/10.2307/1130247>
- Pauw, L. S., Hoogeveen, S., Breitenstein, C. J., Meier, F., Rauch-Anderegge, V., Neysari, M., Martin, M., Bodenmann G., and Milek, A. (2021). Spillover effects when taking turns in dyadic coping: How lingering negative affect and perceived partner responsiveness shape subsequent support provision. *Frontiers in Psychology*, 12, 637534. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.637534>
- Pierce, G. R., Sarason, I. G., and Sarason, B. R. (1996). Coping and social support, (Editör) M. Zeidner and N. S. Endler.: *Handbook of coping: Theory, research, applications* içinde (ss. 434–451). New York: John Wiley & Sons.
- Refoua, E., and Rafaeli, E. (2023). Responsive support: A matter of psychological need fulfillment. *Current Opinion in Psychology*, 54, 101691. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101691>
- Reis, H. T. (2007). Steps toward the ripening of relationship science. *Personal Relationships*, 14(1), 1-23. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2006.00139.x>
- Reis, H. T. (2013). Relationship well-being: The central role of perceived partner responsiveness. (Editör) C. Hazan ve M. I. Campa.: *Human bonding: The science of affectional ties* içinde (ss. 283–307). New York: Guilford Press.

- Reis, H. T., and Clark, M. S. (2013). Responsiveness. (Editör) J. A. Simpson ve L. Campbell.: *The Oxford handbook of close relationships* içinde (ss. 400–423). New York: Oxford University Press.
- Reis, H. T., Clark, M. S., and Holmes, J. G. (2004). Perceived partner responsiveness as an organizing construct in the study of intimacy and closeness. (Editör) D. J. Mashek ve A. Aron.: *Handbook of Closeness and Intimacy* içinde (201–225). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Reis, H. T., Clark, M. S., Pereira Gray, D. J., Tsai, F.-F., Brown, J. B., Stewart, M., and Underwood, L. G. (2008). Measuring responsiveness in the therapeutic relationship: A patient perspective. *Basic and Applied Social Psychology*, 30(4), 339-348. <https://doi.org/10.1080/01973530802502275>
- Reis, H. T., and Gable, S. L. (2015). Responsiveness. *Current Opinion in Psychology*, 1, 67-71. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.01.001>
- Reis, H. T., Maniaci, M. R., and Rogge, R. D. (2014). The expression of compassionate love in everyday compassionate acts. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(5), 651-676. <https://doi.org/10.1177/0265407513507214>
- Reis, H. T., and Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. (Editör) S. W. Duck.: *Handbook of Personal Relationships* içinde (ss. 367–389). Chichester, UK: Wiley.
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., and McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140-187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
- Rogers, C. R. (1962). The interpersonal relationship. *Harvard Educational Review*, 32, 416–429.
- Ruan, Y., Reis, H. T., Clark, M. S., Hirsch, J. L., and Bink, B. D. (2020). Can I tell you how I feel? Perceived partner responsiveness encourages emotional expression. *Emotion*, 20(3), 329-342. <https://doi.org/10.1037/emo0000650>
- Rusbult, C. E., and Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 175-204. <https://doi.org/10.1177/026540759301000202>
- Rusbult, C. E., Hannon, P. A., Stocker, S. L., and Finkel, E. J. (2005). Forgiveness and relational repair. (Editör) E. L. Worthington, Jr.: *Handbook for forgiveness* içinde (ss. 185–206). New York: Brunner-Routledge.
- Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. F., and Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(1), 53–78. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.1.53>
- Salinas, J., O'Donnell, A., Kojis, D. J., Pase, M. P., DeCarli, C., Rentz, D. M., Berkman, L. F., Beiser, A., and Seshadri, S. (2021). Association of social support with brain volume and cognition. *JAMA Network Open*, 4(8), e2121122. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2021.21122>
- Sasaki, E., and Overall, N. (2021). Partners' withdrawal when actors behave destructively: Implications for perceptions of partners' responsiveness and relationship satisfaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 47(2), 307–323. <https://doi.org/10.1177/0146167220926820>
- Segal, N., and Fraley, R. C. (2016). Broadening the Investment Model: An intensive longitudinal study on attachment and perceived partner responsiveness in commitment dynamics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 33(5), 581-599. <https://doi.org/10.1177/0265407515584493>
- Selçuk, E., Günaydın, G., Ong, A. D., and Almeida, D. M. (2016). Does partner responsiveness predict hedonic and eudaimonic well-being? A 10-year longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 311-325. doi:10.1111/jomf.12272

- Selçuk, E., Karagöbek, A. B., and Günaydın, G. (2018). Responsiveness as a key predictor of happiness: Mechanisms and unanswered questions. (Editör) M. Demir and N. Sümer, *Close relationships and happiness across cultures* içinde (ss. 1-18). Springer International Publishing/Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-89663-2_1
- Selçuk, E., and Ong, A. D. (2013). Perceived partner responsiveness moderates the association between received emotional support and all-cause mortality. *Health Psychology*, 32(2), 231-235. <https://doi.org/10.1037/a0028276>
- Selçuk, E., Stanton, S. C. E., Slatcher, R. B., and Ong, A. D. (2017). Perceived partner responsiveness predicts better sleep quality through lower anxiety. *Social Psychological and Personality Science*, 8(1), 83-92. <https://doi.org/10.1177/1948550616662128>
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971-980. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>
- Shelton, J. N., Trail, T. E., West, T. V., and Bergsieker, H. B. (2010). From strangers to friends: The interpersonal process model of intimacy in developing interracial friendships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(1), 71-90. <https://doi.org/10.1177/0265407509346422>
- Slatcher, R. B., and Selçuk, E. (2017). A social psychological perspective on the links between close relationships and health. *Current Directions in Psychological Science*, 26(1), 16-21. <https://doi.org/10.1177/0963721416667444>
- Slatcher, R. B., Selçuk, E., and Ong, A. D. (2015). Perceived partner responsiveness predicts diurnal cortisol profiles 10 years later. *Psychological Science*, 26(7), 972-982. <https://doi.org/10.1177/0956797615575022>
- Stanton, S. C. E., Chan, A. P. S., and Gazder, T. (2021). Mindfulness, perceived partner responsiveness, and relationship quality: A dyadic longitudinal mediation model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(11), 3310-3332. <https://doi.org/10.1177/02654075211030327>
- Taşfiliz, D., Sağel Çetiner, E. ve Selçuk, E. (2020). Yakın ilişkilerde algılanan duyarlılığın yaş farklılıkları ve psikolojik esenlik ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(86) 19-39. <https://doi.org/10.31828/tpd1300443320190630m000020>
- Taşfiliz, D., Selçuk, E., Günaydın, G., Slatcher, R. B., Corriero, E. F., and Ong, A. D. (2018). Patterns of perceived partner responsiveness and well-being in Japan and the United States. *Journal of Family Psychology*, 32(3), 355-365. <https://doi.org/10.1037/fam0000378>
- Tosyalı, A. F., and Harma, M. (2021). The role of co-regulation of stress in the relationship between perceived partner responsiveness and binge eating: A dyadic analysis. *International Journal of Psychology*, 56(3), 435-443. <https://doi.org/10.1002/ijop.12712>
- Vaillancourt-Morel, M.-P., Rosen, N. O., Pélouquin, K., and Bergeron, S. (2021). Maltreatment in childhood and perceived partner responsiveness in adult romantic relationships: A dyadic daily diary and longitudinal study. *Child Maltreatment*, 28(1), 163-175. <https://doi.org/10.1177/10775595211057230>
- Walker, S. A., Pinkus, R. T., Olderbak, S., and MacCann, C. (2024). People with higher relationship satisfaction use more humor, valuing, and receptive listening to regulate their partners' emotions. *Current Psychology*, 43(3), 2348-2356. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04432-4>
- Weger, H., Castle Bell, G., Minei, E. M., and Robinson, M. C. (2014). The relative effectiveness of active listening in initial interactions. *International Journal of Listening*, 28(1), 13-31. <https://doi.org/10.1080/10904018.2013.813234>

Weinstein, N., Huo, A., and Itzhakov, G. (2021). Parental listening when adolescents self-disclose: A preregistered experimental study. *Journal of Experimental Child Psychology*, 209, 105178. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2021.105178>

Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A., and Agnew, C. R. (1999). Commitment, pro-relationship behavior, and trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5), 942–966. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.5.942>

Whitton, S., Stanley, S., and Markman, H. (2002). Sacrifice in romantic relationships: An exploration of relevant research and theory. (Editör) A. L. Vangelisti, H. T. Reis and M. A. Fitzpatrick.: *Stability and change in relationships* içinde (ss. 156–181). Cambridge, UK: Cambridge University Press.